דהא כל חד וחד כלל ופרט באפי נפשיה דרשינן ליה אבל עופות לא א"כ נכתוב רחמנא חד פרטא הי נכתוב רחמנא אי כתב רחמנא שור הוה אמינא קרב לגבי מזבח אין שאין קרב לגבי מזבח לא ואי כתב רחמנא חמור הוה אמינא קדוש בבכורה אין שאין קדוש בבכורה לא אמרי א"כ נכתוב רחמנא שור וחמור שה למה לי ש"מ לאתויי עופות ואימא לאתויי עופות טהורים דומיא דשה דמטמא בגדים אבית הבליעה אבל עופות טמאים דלית בהו טומאה דלא מטמאי בגדים אבית הבליעה לא כל ריבויא הוא וכל היכא דכתב כל ריבויא הוא והא גבי מעשר דכתיב כל וקא דרשינן ליה בכלל ופרט דתני'(א) [1]ונתת הכסף בכל אשר תאוה נפשך כלל בבקר ובצאן וביין ובשכר פרט ובכל אשר תשאלך נפשך חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש פרי מפרי וגידולי קרקע אף כל פרי מפרי וגידולי קרקע אמרי בכל כללא כל ריבויא הוא ואיבעית אימא כל כללא הוא מיהו כל דהכא ריבויא הוא מכדי כתיב מעיקרא כלל ופרט וכלל דכתיב [2]כי יתן איש אל רעהו כלל כסף או כלים פרט לשמור הדר וכלל ואי סלקא דעתך האי על כל דבר פשע נמי לכלל ופרט הוא דאתא נכתוב רחמנא להני פרטי גבי האיך כלל ופרט על כל דבר פשע למה לי ש"מ ריבויא הוא השתא דאמרת כל ריבויא כל הני פרטי למה לי חד למעוטי קרקע וחד למעוטי עבדים וחד למעוטי שטרות שלמה למעוטי דבר שאינו מסוים על כל אבידה לכדר' חייא בר אבא [ג]דאמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן הטוען טענת גנב באבידה

דהא כל חד וחד כלל ופרט באנפיה נפשיה דרשינן ליה. כלומר היכא דאיכא פרטי יתירי כל חד וחד מרבי כעין דידיה ולא דרשינן כולהו בהדי הדדי דליהוי כעין הפרט דשלמה לרבות בעלי חיים שאין נבילתן מטמאה כדאמר לקמן [סד:] כדתני דבי חזקיה שדי שור בין המלא לתמלא כו' שדי חמור בין המלא לתמלא אלמא כל חד וחד באפי נפשיה מדריש: **א"כ.** דכעין הפרט בכלל לדדין הוא דמייתי לא נכתוב אלא חד מהני פרטי דבעלי חיים ומתרבי כעין הפרט כל שנבלתו מטמאה ומדכתב פרטי יתירי תנם ענין לרבות שאר בעלי חיים: **קדוש בבכורה.** כעין שור ושה הוא דמתרבי מכעין הפרט דחמור דדמי ליה בתלת לדדין בעלי חיים ובבכורה ונבלתו מטמאה אבל גבי ואיל דלא דמי ליה אלא בתרתי לא להכי כתב שור דאם אינו ענין לו תנהו ענין לשאינו קדוש בבכורה דדמי מיהת בתרתי לפרטא ב"ח ונבלתו מטמאה ולעולם עופות לא: ה"ג **א"כ לכתוב רחמנא שור וחמור שה למה לי לאתויי עופות: ואימא טהורין.** דדמי לפרטא קצת דיש טומאה בנבלתם קצת לטמא בבית הבליעה: **אבל עופות טמאים לא.** דלית בהו טומאה כדאיתא בחולין (ד' ק:) יכול תהא נבלת עוף טמא מטמא בגדים אבית הבליעה ת"ל) נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה מי שאיסורו משום בל תאכל נבילה וטריפה יצא זה שאין איסורו משום בל תאכל נבילה וטריפה אלא משום בל תאכל טמא: **פרי מפרי.** ולד מולד וגפן מחרצן למעוטי מים ומלח וכמיהין ופטריות: **גידולי קרקע.** למעוטי דגים: **מכדי כתיב.** ברא הפרשה כלל ופרט כי יתן איש ודרשינן ליה בפרק הזהב [ב"מ נז:] לענין שבועת שומרין למימר דאין נשבעין אלא על כעין הפרט שמטלטל וגופו ממון: **ואי ס"ד האי על כל דבר פשע.** דאתא לענין כפל למידרשיה בכלל ופרט אתא ולא מתרבי לכפל אלא כעין הפרט לכתבינהו להני פרטי בקרא קמא ולדרוש כל חד באפי נפשיה כדקאמרת דהא בקרא קמא נמי כפילא כתיב אלא ש"מ האי כללא דקרא בתרא ריבויא הוא ולענין כפל [לא] דרשינן כלל ופרט וקרא קמא דכתיב ביה כלל ופרט לענין שבועה הוא דאתא כדכתיב בתריה) ונקרב בעל הבית וגו': **שלמה.** יש לה סימנים כדאמרינן באלו מציאות (ב"מ דף כז.) מה שלמה מיוחדת שיש לה סימנים כו': **למעוטי דבר שאינו מסוים.** שאין לבעלים סימן בו שפטור מכפל:

באבידה

רעהו אמר רחמנא. ולא הקדש תימה לר"י ומאי איצטריך רעהו למעוטי הקדש מכפל בטוען טענת גנב הא ליכא שבועה בהקדש ולמסקנא דנפיק כפל ושבועה מחד קרא א"ש וא"ת דלקמן נפקא לן בפרקין (ד' עו.) למעט הקדש מוגנב מבית האיש ולא מבית הקדש וי"ל דהתם נמי לא מאיש קדריש דגבי הקדש נמי שייך לשון איש ולא משום דכתיב (שמות טו) ה' איש מלחמה אלא משום דבכל דבר שהוא לשון זכר שייך לשון איש ואשה על לשון נקבה כגון אשה אל אחותה בקרשים (שם כו) אלא התם ה"פ מבית איש דשייך ביה רעהו כדכתיב ולא מבית הקדש ואגב דגבי גנב איצטריך למנקט האי לישנא למידרש ולא מבית הגנב נקט ליה נמי לענין הקדש: **דהא** כל חד וחד דרשינן בכלל ופרט באפי נפשיה. וא"ת והא לקמן גבי ונתת הכסף דרשינן כולהו פרטי באחת ובפרק קמא דקדושין (ד' יז. ושם) גבי הענקה וי"ל כיון דכתיב על אכל פרטא כדכתיב על שור על חמור על שה על שלמה ש"מ למידרש כל חד וחד פרטא באפי נפשיה אי נמי ע"כ אית לן למידרש כל חד פרטא באפי נפשיה ולמעט עופות דאי לאו הכי לשתוק מכולהו פרטי ולכתוב שלמה לחודיה ותו לא דמשלמה אתי כל מילי בין בעלי חיים בין אינם ב"ח מכלל ופרט וכלל דמשום דהוו ב"ח לא גריעי והשתא בתחילה כשהקשה ואימא מה הפרט מפורש דבר שנבלתו מטמאה כו' הו"מ למפרך קושיא אחריתי לפי מה שסובר דאמרינן מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון לא לכתוב אלא שלמה לחודיה ולשתוק מכל שאר פרטי אלא הא עדיפא ליה למיפרך שמקשה דאפי' מה שאמר אין אמת: **דלא** מטמא נבלתו. כדממעט להו בתורת כהנים ובזבחים בפ' חטאת [העוף] (ד' סט:): **למה** לי. למהדר למכתב כללא אחרינא אלא לאו ש"מ כל ריבויא הוא לפי מאי דמסיק השתא (כל ריבויא הוא השתא) נפיק מקרא דהכא כפל ושבועה וא"ת ל"ל דכתב רחמנא כל הני פרטי לא לכתוב אלא כסף ומינה שמעינן דבר המטלטל וגופו ממון מכלל ופרט וכלל וכי תימא שלא הייתי דורשו לכלל ופרט משום דאיצטריך כדדרשינן בשבועות (דף לט: ושם ד"ה מה) מה כלים שנים והא ע"כ כלל ופרט דרשינן ליה בהזהב (ב"מ דף נז: ושם ד"ה כי) לענין שבועה דאין נשבעין על הקרקעות ועל עבדים ושטרות וכפל ושבועה הכל אחד מדקאמר לכתבינהו להנך פרטי התם והיכי הוה מצי לכתבינהו א"כ הייתי ממעט עופות טמאים משבועה אלא ע"כ אם תמעט מכפל ג"כ משבועה תמעט ועוד אי הוה כתיב להו התם לא הוה דרשינן להו גבי כפל אלא גבי שבועה אלא פשיטא לן דהני קראי קיימי אכפל ושבועה וי"ל כסף או כלים איצטריך לכדדרשינן בשבועות מה כלים שנים כו' והא דדרשינן ליה בפ' הזהב (שם) לכללי ופרטי וכללי אילו לא נאמר קאמר כלומר אילו לא נאמר על כל דבר פשע היינו דורשין מיעוט קרקעות ועבדים ושטרות מקרא דכי יתן אבל השתא דכתיב על כל דבר פשע איימר ליה כסף או כלים למה כלים שנים ולפי מה שפירשתי דכפל ושבועה הכל אחד כי היכי דדרשינן לענין שבועה מה כלים שנים הכי נמי לענין כפל וכן הא דממעטינן דבר שאינו מסויים הוי בין לענין כפל ואפי' היכא דנשבע על ידי גלגול בדבר שאינו מסויים פטור הוא מכפל: (לעיל) **אלא** כל ריבויא. אע"ג דבברייתא דריש להו כלל ופרט וכלל לאו משום דדריש לקרא הכי אלא מאיזה טעם שיהיה מרבינן כל דבר המטלטל וגופו ממון ולפי שדרשה זו שגורה בגמרא נקט בענין זה: **חד** למעוטי קרקעות. שטרות הוה ליה למעוטי ברישא דדמי טפי למעוטי כדמוכח לקמן בפ' בתרא (ד' קיז:) דלמאן דדריש ריבויי ומיעוטי לא הוה ממעט אלא שטרות: **וחד** למעוטי עבדים. אע"ג דלעיל ילפינן עבדים מדאתקוש לקרקעות הכא כיון דכתיב כל ריבויא בעי לכל חד מיעוט באפי נפשיה: **דבר** שאינו מסויים. פירש הקונטרס דבר שאין לבעלים סימן בו וקשה מה לי יש בו סימן מה לי אין בו סימן ומפרש ריב"א כגון ההיא דתנן בשבועות הדיינין (שבועות ד' מב: ושם ד"ה על) אין נשבעין אלא על דבר שבמדה שבמשקל ושבמנין לאפוקי בית מלא מסרתי לך וכיס מלא והלה אומר מה שהנחת אתה נוטל אבל זה אומר עד החלון וזה אומר עד הזיז חייב ומנא ליה הא סברא אי לא משום דדרשינן משלמה ועוד היינו יכולין לפרש דבר המסויים כי ההיא דפרק הזהב (ב"מ ד' מז.) מה נעל דבר מסויים כו' *לאפוקי חצי רימון וחצי אגוז דלא וכן אמרינן לקמן (דף סד:) גבי דרשה דהמלא תמלא דאמר שדי חמור בין המלא תמלא למעוטי דבר שאינו מסויים היינו חצי רימון וחצי אגוז דממעט להו מכפל ודבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין דמצרכי גבי חיוב שבועה תיפוק ליה ממשמעות דכי הוא זה ויש ספרים *דגרסי לקמן לאתויי דבר שאינו מסויים ואין נראה דמהיכא הוה ס"ד למעוטי דאיצטריך קרא לאתויי דאף על גב דממעטינן ליה לענין טוען טענת גנב מכפל בגנב עצמו מהיכא אתי אלא למעוטי גרם ואף על פי שנתמעט מגנב עצמו בפסוק הראשון אין למעט בכך בפסוק האחרון עד שימעט הכתוב בהדיא דהא קרקעות עבדים ושטרות איצטריך למעוטי ולא ילפינן מהדדי:

והעדים

מסורת הש"ס

א) לעיל נד: חיר לה: עירובין כז., ב) ב"מ נז: שבועות מג., ג) לעיל מ. לקמן קו:, ד) [ויקרא כב], ה) [שמות כב], ו) שייך לעיל., ז) [לקמן סט:], ח) [ועיין תוספות בכורות יא. ד"ה ובעגל], ט) ס"א ל"ג, י) עיין ברי"מ, כ) עיין רש"א.

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה דבר וכו' לאפוקי חצי רימון. עי' שבת דף נג ע"ב תוס' ד"ה אמאי: **בא"ד** וגרסי לקמן לאתויי דבר שאינו מסויים. עיין בהרא"ש פ"ק דקדושין סי' כ':

◆

מוסף רש"י

פרי מפרי. ולד מולד, יין מענבים ושכר מתמרים, למעוטי כמהין ופטריות ומים ומלח דלאו פרי מפרי (לעיל נד:). עגל נולד מאמו וכן שה, וענבים מחרצנים שזורעין החרצנים (עירובין כז:). **וגדולי קרקע.** שמזון ניזונין וגדלין מן הקרקע (שם) למעוטי דגים שאינן נקחין בכסף מעשר (לעיל נד:). **דכתיב כי יתן איש אל רעהו.** כסף או כלים לשמור וגו', פרשת שומר חנם היא, דמיירי בשואל (ב"מ לד.) פרשה ראשונה בשומר חנם ושניה בשומר שכר ושלישית בשואל, וגבי שומר חנם אין לו עליו אלא שבועה, כדכתיב ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו (שבועות מג.).

תורה אור

1. וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן וּבַשֵּׁכָר וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ נַפְשֶׁךָ וְאָכַלְתָּ שָּׁם לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְשָׂמַחְתָּ אַתָּה וּבֵיתֶךָ: דברים יד כו
2. כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ כֶּסֶף אוֹ כֵלִים לִשְׁמֹר וְגֻנַּב מִבֵּית הָאִישׁ אִם יִמָּצֵא הַגַּנָּב יְשַׁלֵּם שְׁנָיִם: שמות כב ו

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones